

Hofjægermester, Christian Benedictus Johan Ludvig Conrad Ferdinand
Greve Reventlow til Aggerupgaard.

R. 12-3-1907

Meddelelse om mit Liv

Etelsen ved Bremen, den 27. October 1907
Sign. Christian B. Reventlow

Mit Fædrenehjem

I een af det flade Lollands skjønneste og mest afvekslende Egne paa Pederstrup, en Hovedgaard under Grevskabet Christianssæde, kom jeg til Verden den 2den Juli 1845.

Hvor blev dette Sted mig kært med sin venlige, skovomkransede Sø, i hvilken da hvert Foraar foruden Graaænder og Blishøns ogsaa et Par vilde Svaner opslog deres Bo under voldsomme Kampe med Medbeilere til Besiddelsen, - Søslag, der fulgtes at mig med den mest levende Spænding.

Jeg streifede om i Skov og mark med jævnaldrende Drengene, var Folkenes svorne Ven. De undrede sig over, at jeg, der ikke behøvede det, altid var tilstede, naar de drog ud om morgenen, - og ingen Ret har smagt mig bedre end den "Mellemmad", de i Marken delte med mig.

Mine forældres Hus, nu længst nedrevet, bar det skønneste Rosenflor højt op ad Muren; mine Søsken og mig var det strængt forbudt at bøje os ud af Vinduet for at plukke deraf.

I sin Ungdom havde min Fader, Eduard Reventlow¹ været Attaché ved Gesandtskabet i Lissabon; han bar i denne Stilling Husarløjtnants Uniform. Hans Ophold her faldt i bevægede tider, 1835-36; Maria da Gloria havde lykkelig befæstet sin Dronningestilling overfor Don Miquel; men Liberale og Conservative stedes om Magten; mangt et bekendt Navn forekommer i hans Breve fra disse Aar.

Nu havde han den største Del af Pederstrup, der var over 800 Tdr. Land stor, i Forpagtning, medens hans ældre Broder Ferdinand, der 1851 efter Faderens død blev Grevskabets Besidder, selv drev det øvrige.

Begge var tillige dygtige Ryttere og Hestekendere. Jeg glemmer ikke min Overraskelse og Glæde, da jeg engang paa en Fødselsdag traadte ind i min

---

¹ Født den 8^e April 1810

Faders Værelse i Stueetagen og saa, hvilken Gave til mig den rummede: En lille opsadlet, ølandsk Hest, behængt med Blomsterguirlander, var ad Stentrappen, der førte op til Huset, bleven ledet derind. Et Bevis blandt de mange paa mine Forældres varme Kærlighed.

Min Onkel boede i et andet, det blaa Hus – saaledes kaldet efter Tagets Farve – nær vort; han var da, indtil 1859, endnu ugift. Huset blev senere af Meldahl med Peter Boisen – Peter Yndig kaldet – siden Arkitekt i Ystad, Søn af Magister Lars Boisen i Vesterborg, som Conductør ombygget til et Slot.

I ringe Afstand fra disse tvende Huse, i et tredje, det gule kaldet – ligesom vort nu jævnet med Jorden – boede min Bedstefar, Statsministerens søn². ”Den ædleste Søn af den ædleste Fader” kalder Rugaard³ ham. Han var Husmandens trofaste Ven, - i Ord og Skrift, i Raad og Daad hans Lykkes Befordrer. Inderligt religiøs, udgav han et lille Skrift ”Til Medchristne”, hvori han søgte at imødegaa Berettigelsen af Troen paa Helvedesstraffene. I Stænderforsamlingerne i Roskilde og Slesvig tog han virksom Del. Hans Hustru, Benedicte, født von Qualen, døde allerede 1813, 38 Aar gl., efter 13 Aars Ægteskab; næppe nogen Dag i hans senere lange Liv er dog hengaaet uden sjæleligt Samfund med hende.

I en Bog, der bærer hendes Navn og er trykt 1831 hos H.P. Jørgensen i Kjøbenhavn, fremstiller han sin Christendomsopfattelse og sine Tanker – frie og selvløse i lige Grad – om de højeste Ting. Den vilde sikkert endnu være et værdifuldt Culturbidrag.

Huset styredes af hans ugifte Datter Malvine (1806-91). (Søsteren Hilda 1804-1868, var 1829 bleven gift med hans Broder Einar, 1788-1867, paa Pugerup i Skaane); indtil hans Død fulgte hun ham som hans Skygge, opfyldt, som han, af Ønsket om at lindre Nød og fremme Udvikling.

For øvrigt boede der indtil deres Død, henholdsvis 1848 og 1864, hans Søstre, Louise⁴ og Charlotte⁵. Den første, blid og forstandig, havde været de moderløse Børns og tillige den afdøde Moders Broderdøtre, Line og Emma von Qualens, Opdragerinde. Disse boede ligeledes fra deres tidlige Barndom af, og indtil de i en høj Alder afgik med Døden, paa det gule Hus. Den gamle Tante Charlotte ser jeg for mig, kommende fra sin Stue ind i Dagligstuen, med sit ivrige, noget distræt væsen. Hun havde en grøn Skærm for Øjnene, der var røde og betændte fra den stadige Beskjæftigelse med, til flere af Familiens Medlemmer, at afskrive Forældrenes, Statsministerens og hans Hustrus breve. En af disse Afskrifter er i mit Eje og benyttet i Oversættelse til Udgivelsen af ”En dansk Statsmands Hjem omkring Aar 1800”. – ”Voyage

² (1775-1851 Selmers Nekrol. Saml. 2den Aarg, S. 519-536) Rhodes Samlinger til Laaland og Falsters Historie I s. 561 og efterfølgende, ved Friis (1859)

³ Biogr. Leks. XIV B, s. 413

⁴ f. paa Bernstorff Slot 1783

⁵ f. 1790

de jeune Ancharsis” og ”Oevre de Florian” husker jeg blandt de talrige Bøger paa hendes Boghylde. En ældre Søster af begge disse, Sophie⁶, havde ophold i Slesvig og døde der. Paa hendes Gravsten lod min Bedstefader sætte følgende Indskrift ”Vielen ist das Leben nur ein schwerer Traum; der Tod ein seliges Erwachen”.

Med de tvende andre Huse var der den livligste Forbindelse; deres Beboere spiste der hver Søndag, hidkaldte ved Gongon’ens Lyd.

Ofte besøgte Pederstrup af min bedstefaders Brødre, Ernst⁷, der som Officer havde deltaget i Norges Frihedskamp, Einar, der tillige var hans svigersøn, Ejer af Pugerup i Skaane, Ludvig⁸, bosat paa Sandberg, senere i Preetz, og Fritz⁹, død som Gesandt i London, med deres Familier. Ogsaa af Broderen Conrads sørgende Enke, Conradine, f. Rosenkilde¹⁰, der aldrig forvandt Tabet af sine Eneste Børn, to blomstrende Døtre, der med kun et Aars Mellemrum, 1853 og 1854, bortreves fra hende.

Intetsteds har vel Livet formet sig mere patriarkalsk end her i min Barndom. Den bekendte Muremester Wienberg¹¹ i Kjøbenhavn, tidligere i Nakskov, sagde mig engang, at det for ham som ungt Menneske havde været af den største Betydning at se noget saadant! Ikke heller har jeg kendt nogen rene, inderligere Sønnekærlighed end min Faders. Endnu paa hans Dødsleje var hans Fader stedse i hans Tanker og hans Tale.

Til dette Sted og ind i denne Kreds kom min Moder, Datter af hannoveransk Major Chr. von Heimbruch og Hustru, født von der Wisch, i Aaret 1844 fra Verden i Hannover, endnu ikke tyve Aar gammel. Skønt baaren paa Hænderne af min Fader og alle hans, har vel i de første Aar Ensomhedsfølelsen undertiden kunnet komme over hende. Fuld af Liv, Vid og Skønhed var hun blevet omplantet til et fremmed Land, fjernt fra hendes talrige Slægtninge og Venner, hensat i en tæt sammensluttet Kreds af lutter langt ældre. Det var ikke for en ung Hustru de letteste Vilkaar at danne eget, selvstændigt Hjem under. Og nu det spændte Forhold til Tyskland, den første slesvigske Krig, hvori hendes eget Fædreland tog del! Ja, det sendte endog nogle af hendes allernærmeste imod os. ”Jeg var en tysk Pige, men er en dansk Kone” sagde hun selv, og hun blev for mine Søskende og mig den bedste, forstandigste, omsorgsfuldeste Moder. Da min Fader 1868 døde, vare mine to yngste Brødre, Ferdinand, nu Gesandt og Eduard, Formand i Direktionen for Østifternes Kreditforening, kun tretten og syv Aar gamle; men ogsaa deres Opdragelse lykkedes det hende i sin Enkestand at fortsætte og fuldføre paa bedste Maade.

---

⁶ f. 1779, død 1846

⁷ f. 1786 d. 1859

⁸ f. 1780 d. 1857

⁹ f. 1791 d. 1851

¹⁰ f. 1806 d. 1884

¹¹ 1819-1901, Biogr. Leks. 18 B 8 H, 1 s. 563

Gennem hele mit Liv har jeg i Danmark kun kendt varm Fædrelandskærlighed, om end under forskellige Former, rigest tidt, hvor den mest blev draget i Tvivl.

I sin tidlige Barndom maatte som Følge af den lykkeligt tilendebragte Krig Bølgerne gaae særligt højt. Jeg husker, med hvilke Tanker jeg som lille paa Væggen over min Seng ordnede og ophængte Billeder af Oberst Helgesen, Generalerne Rye, Bülow, Schleppegrell, de Meza og Krogh. Af de versificerede Underskrifter mindes jeg den, der gjaldt den sidste:

”Du Grænsevogter for vor gode Sag,
Forkæmper, Formur for vor Ret og Ære,
Dit Navn, som lyste højt paa Kampens Dag,
I Fredens Dage skal velsignet være.”

En beslægtet Familie boede paa det nær beliggende Herresæde Juellinge, Grev Julius Frijs¹². Besidderen af dette, havde – 1847 – ægtet Benedicte, en datter af min Faders, 1829, kort efter sig Bryllup med Polly Holck Winterfeldt¹³, bortrevne ældste Broder Christian. Enken tog derefter Ophold hos dem; i sin sorte Sørgedragt, som hun stedse bibeholdt, med sit skønne Ydre, sit milde væsen, fuldt af Værdighed, staaer hun levende for min Erindring. Ved Datterens Fødsel havde der hersket stor Spænding; var der bleven født en Dreng, ville de Reventlowske Godser være gaaede over til ham. - Folkeyndest besad Grev Frijs i højeste Grad., hvortil vel meget bidrog, at han i Modsætning til næsten alle sine Standsfæller, tilhørte den nationalliberale Parti. Dertil var han arbejdsom, fordringsløs og beskeden, gæstfri og gavmild. Til de saaredes og faldnes Efterladte gav han 1864 10.000 Rd.

Til begge Familiers nærmeste Omgang hørte et med mine Forældre jævnaldrene Ægtepar. Daværende Jægermester William Berner – tidligere paa Dalbygaard og Bruusvang, siden Forpagter paa Haugaard under Baroniet Juellinge var Søstersøn af Grevinde Frijs' Moder, hans Hustru, Mary, en af Admiral Christmasses tre for deres Skønhed bekendte Døtre, Søster til fru Augusta Falsen og Grevinde Maloine Hamilton.

Traadte man ind paa det gamle Skjelstofte, - det nye er opført i nogen Afstand herfra, - mødte Øjet paa Væggene i det hyggelige Stuer spanske Kongebilleder og andre Minder fra dette Land; Don Charles derimod omtaltes med Uvillie.

Her boede som Forpagter den praktiske, sparsommelige og dygtige Landmand Theodosie Wibel – ”en udmærket Jordblander”, udtalt ”u-de-mærket”, kaldte den berømte Tesdorpf¹⁴ ham - med sin katholmske moder og sine Søstre Rosalie, Adeline og Seraphine. Alle vare de højt dannede, mindede alle, som i Navn saa i Ydre om det gamle Hjemland ved Middelhavet, og dog

¹² 1821-1885 Rhode S. I, 183

¹³ Rhode Saml., 160

¹⁴ Biogr. L. XVII, s. 134

havde hver sit Særpræg; Rosalie: mild, ligesom svævende over det hele, Seraphine med et lidt skarpere, husmoderligt Tilsnit, Adeline bleg og belæst, fin i sit Væsen. Hun underviste i nogen Tid Døtrene paa Juellinge og har sikkert ved sin Indflydelse bidraget til, at disse graciøse, men kaade og overgivne unge Piger bleve de stilfulde Damer, som hvilke de begge, Grevinde Polly Ahlefeldt og Baronesse Frijs, nu ere bekendte i det kjøbenhavnske Selskabsliv.

Pastor Garde¹⁵ i Horslunde havde været min Faders Lærer; det gamle Venkabsbaand brast aldrig. Jævnlig Spadsereure med vore Forældre, gjorde vi Børn til ham, hans fine sarte Hustru og dennes Søster, ”Moster” kaldet, ogsaa af al deres Omgang. Med Myndighed forestod den sidste Husets Styrelse og Børnenes Opdragelse.

Nævne maa jeg endnu Dr. med Haderup¹⁶ i Vesterborg, en udmærket Læge, trofast Ven og elskværdig Personlighed, livligt æsthetisk og politisk interesseret. Hans Hustru, ligesaa fuldt ud Kvinde som han Mand, var en Adoptivdatter af Professor Nachtigall, der er bleven kaldt Gymnastikens Skaber i Danmark. Døtre havde de ikke, men deres to ældste Sønners, Ludvigs og Victors – den sidste nu Dr. med., Professor og anset Tandlæge – Venner samlede de ofte i deres Hjem i den venlige Lægebolig. Til disse hørte foruden Sognepræsten, Magister, siden Dr. Lars Boisens¹⁷ Sønner, Christian, nu cand.jur. og Grosserer, og Povl, nu Valgmenighedspræst i Kjerteminde og saa min Broder Ludvig (Folketingsmanden) og jeg. Ved Punchedordet tog da Husherren selv Plads blandt os unge, og Sang og Tale vekslede under hans Anførsel. Det var en af de smukke Sider af den nationalliberale Tid, Karakteristisk for den. En slig Hengivelse i Sangen har jeg gennem hele mit Lange Liv kun genfundet én Gang senere – ved Drachmannsfesten paa Raadhuset! Ak, hvor boblede Vandene derefter omkring i Landet.

Præstegaarden laa nær derved. Dr. Boisen, ”Grundtvigianismens Forpost imod syd”, var stillere af Væsen end hans Broder, Fritz, i Stege¹⁸. Han ejede digteriske Anlæg, var Oversætter af indiske Sange, udgiver af en Israelshistorie, ved festlige Lejligheder – ogsaa i vor Familie – Egnens Lejlighedsdigter.

De religiøse Anskuelse paa Pederstrup stod dog mere i Samklang med hans Fader, Biskoppens¹⁹, og Sønnerne dadledes, fordi de ved hans Baare tog bestemt Afstand fra ham. Naar ere Fader og Børn, hvor gode og dygtige de end kunde være, af samme Mening? Naar Tidsløb og Tidsaldre ophøre! Han havde været et lysende Eksempel paa Kjærlighed til Gud og Næsten. Grundtvigianismen stillede stærkere Fordringer til Christennavnet. Præstegaarden indbød imidlertid ofte Egnens Unge til en svingom ligesom Jørgen-

¹⁵ Rhode Saml. I, 174, nr 19

¹⁶ f. 1806 d. 1870

¹⁷ f. 1803 d. 1895, Biogr. L. II s. 489, Rhodes Saml. I. 280

¹⁸ f. 1808 d. 1882, Biogr. L. II s. 475

¹⁹ f. 1762 d. 1831, Biogr. L. II s. 482

sens paa Søllested og Hastrups paa Vintersborg. Venlige elskværdige Døtre, Børnekjære, gæstfrie Forældre var der her som der. Jørgensen – senere Etatsraad – var ivrigt politisk, en virksom og dygtig Landmand. Egnen og Kredsen, bl.a særligt det Boisenske Hjem, har han beskrevet i ”Mine Erindringer”, trykt hos Bianco Luna 1891. I ”F. E. Boisens Levned,” ved P. Boisen (Schønberg) – har den skildrede – s. 5. – 100 – selv givet et malende Billede af sit Barndomshjem med dets Kjærlighed og dets Brydninger. – Om Vintersborgs Ejer sagde Smaafolk en Høst: ”Vorherre nænner ikke at lade det regne, fordi Hastrup ikke har faaet sin Lade bygt færdig.”

Mild og venlig nærmede Videnskaben sig mig først igennem Skolelærer Ernst, naar dennes hvide Hest bar ham fra Mageltving til Pederstrup. Timerne vare mig en Lyst, og Charaktererne næsten udelukkende med UG – med Kryds, Slange og Spadserestok endog! Da brugtes endnu den gamle dansk-gothiske Bogstaver, der senere blev afløst af de latinske.

Dog hvor længe var Adam i Paradis? Indtil Leutnant, cand.theol. Conradsen holdt sit Indtog som Huslærer paa Pederstrup, med et Ridderkors, vundet i den første slesvigske Krig²⁰ paa Brystet. I stedet for Lov, Pris og UG med Kryds fulgte nu Lærebog, Ridepisk, tysk Grammatik og al Livets Alvor!

Ridepirken var endnu det tungeste; ”Hr. Conradsen” kom engang kort før min Fødselsdag hjem med denne, vel indsvøbt, bunden til sin Kuffert. Jeg gættede rigtigt, hvad det var, ak, men gættede Fejl paa, at det maatte være en Fødselsdagsgave til mig! Jeg skulde faa andet at føle! Ikke blev den røde Ganger, der udkaaredes til Ridehest, for ham, ene om at smage den. For hvert Minut, jeg kom for sent til Undervisningen, blev taksten ét Slag.

Det gik dog kun til en Tid, engang satte jeg en Record paa tyve minutter, det var mere end den kunne taale. Den brast, og dermed var dens Saga ude, men ikke Alvoren. Min samvittighedsfulde Lærer – thi det var han i høj Grad og havde meget Godhed for mig – noterede omhyggeligt op hver Fejl jeg begik, for at der ved Repetitionerne kunne tages særligt Hensyn til Hullerne i min Viden.

Uovervindelig var han dog ikke. Da Frøken Sophie Hegemann²¹, datter af Hofpræsten i Bückeberg, efter at have undervist paa Knuthenborg blev min Søster Benedictes Lærerinde, mødtes stundom Lærerkrafterne, hver med sin af Søsken, ”hvor de vilde Skovduer kurre”.

Der lod Frøken Hegemann sig ved hans indtrængende Veltalenhed overbevise om, at Hertugen af Augustenborg virkelig var en Forræder! Til Gengæld vand hun Hr. Conradsens Hjerte og fulgte ham som hans Hustru til en

²⁰ En Feilhuskning: Han udnævntes til Ridder af Dannebrog d. 23de Juli 1900, som Sognepræst i Hvirring og Hornborg (Mindeblade over K. D. Conradsen ved Lærer J. Petersen, Flemming. (faaes paa Horsens Dagblads Kontor) Officer blev han derimod under Krigen, og det er af Uniformen, jeg har modtaget det stærke Indtryk

²¹ Mindeblade over K. S. Konradsen s. 6 og 100-101

Præstegaard i Jylland. Han blev kendt Grundtvigianer og har siden sagt mig, at hans Opdragelsesprincipper ganske havde forandret sig! Var han tilfreds med min Flid, kunde han for øvrigt ogsaa belønne rigt ved at læse højt for mig, bl.a. Bekkers Verdenshistorie!

Barnesindet er mærkeligt; aldrig nævnede jeg for mine Forældre noget Ord om Tugtelse før mange Aar efter, ligesom jeg senere for dem fortaug de Straffe, der overgik mig i Skolen. Forbavset udbød min Moder: ”Du dumme Dreng, hvorfor har du aldrig sagt det? Det var en bestemt Aftale, at legemlig Revselse ikke maatte Anvendes!”

En Yttring af en Huslærer i Conradsens eget Hjem er bleven mig gjenfortalt, efter at dette var skrevet. Børnene var jo meget løsslupne og uartige, og jeg turde ikke slaa dem! Sætte dem paa Plads derimod, det turde jeg – og benyttede mig deraf til at gjøre dette saa kraftigt, som jeg var i stand til!”

En Illustration til Virkningen af Forbud igjennem de vekslende Tider.

Skoletiden, 1857-64, i Nykøbing paa Falster

Saalænge man gik i Skolen, ønskede man sig ud af den. Ser man tilbage paa sit Skoleliv, da ligger det – for mig i det mindste – i et gyldent Lys.

Indtrædelsen var jo rigtignok vemodig og sorgfuld. Mine kære Forældre fulgte mig derover til Rectors, Professor Caspar Paludan Müllers, Hus. De bleve, til jeg var krøben i den fremmede Seng; saa kom de ind til mig, sagde Godnat og efterlode i min Haand en lille Guldmedallion med Laag paa hver Side. Det ene dækkede for min Faders, det andet min Moders Photographi. Hvor ofte ere de ikke siden blevne aabnede!

Naar senere af og til min Fader besøgte mig, saa var det ikke frit for, at den sædvanlige Drengubarmhjertighed gav sig Udslag i, at der samledes en Flock Disciple ved Færgebroen for paa Afstand at overvære min Afsked med ham. Pr. Dril istemte de da et dundrende Hurra, naar Færgjollen havde ført ham bort.

Rector var en streng Mand, strengest mod mig, der boede i hans Hus. Førtes jeg af Duksen ned til ham med en Anmærkning i den frygtede grønne Protokol, da var Straffen mig vis! Anmærkningen lød gerne: ”Reventlow urolig og uopmærksom!” thi jeg hørte til de Disciple, der ligesom ifølge et medfødt Anlæg ikke kunne sidde stille.

Saa udvalgte et af de mange Spanskrør af forskellig Tykkelse, der havde deres Plads i Stuens Hjørne og Eksekutionen foregik. Lærerne turde ikke straffe, kun Rektor selv, og det skete med ubønhørlig Strengthed. Han var jo

ansat ved Skolen for at genoprette den under Forgængerens, Rektor Rosen-dahl, noget svækkede Disciplin, og det lykkedes ham, saavel overfor Lærere som Disciple, trods hans store Tunghørighed. Af de første var der kun en, der undertiden turde tillade sig et Frisprog – Skolens Nestor, den gamle, hvidhaarede, men kraftige Overlærer H. V. Blicher²², siden 1815 Lærer ved Skolen, den samme, der under den forrige Rektor ene sagdes at have været Ordenens Støtte. Engang mødte Paludan-Müller ham paa Trappen efter Skoletidens Begyndelse: ”Klokken er frem Minutter over, Hr. Blicher!” ”Mit Uhr viser ti Minutter over!” lød det koldsindige Svar; ”Paven” kaldte Disci-plene ham.

Ja meget var der, som kunde virke nedslaaende; mest paa den, som kom fra Landet; hvem der var opvokset i Byen, havde langt lettere ved at klare sig.

Med sikkert Blik udfandt Kammeraterne en Dreng af lige Styrke med mig og tilmed af det iltreste Temperament, hvad der havde indbragt ham et sær-ligt Kjendingsnavn: ”Tippe”. Hans virkelige Navn var Christian Dons, hans Fader Præst i Radsted paa Lolland; selv foer han senere til søs.

Og Budstikken løb: ”Nu skal Tippe og Graf slaas for Alvor!” En slig Kamp blev det, fra min Side ført med Fortvivlelsens Kraft.

”Circenses” manglede altsaa ikke, ”panes” ligesaa lidt; hver Dags Formid-dag kl. 10, i det store Frikvarter, indtog Hvedebrøds-konen sit Stade i det vi-de Portrum, og hendes Jødekager, Bakkelser, og ”last but not least”, Snegle – ja de gik visselig af som varmt Brød.

Ude i Gaarden stod der – og staar der endnu – et mægtigt Valdnøddetræ. Kvistene bandtes sammen i Knipper, en stakkels Delinkvent lagdes over en af de kraftigste Disciples Knæ, og nu piskedes der løs af ivrige Hænder, hvor Formerne vare blødest.

”At faa Næver” opfandtes i min tid og var ikke heller nogen Spøg - undta-gen for Eksekutorerne! En ulykkelig opstilledes i et Hjørne af Klassen. Samtlige Kammerater flokkedes om ham og holdt i stivt udstrakt Arm deres knyttede Hænder tæt op mod hans ansigt Frikvarteret igennem, saa han var ude af Stand til at røre sig.

Eller man stilledes i Skolegaarden op i et Hjørne, saa at Øjnene vendte lige imod den luende Sol, noget, der var en Pine særligt for mig.

Hvad der imidlertid af den ventede Rædsler havde tegnet sig uhyggeligst for min Indbildningskraft, var dog ”Indvielsen”. Den skulde bestaa i, at man li-gesom indmuredes i Sne, saa Luften ikke kunne faa adgang.

---

²² N. F. S. Grundtvigs første Hustrus Broder. Rhodes Saml. II, 542 og 170-171

Forunderligt nok: Jeg skaanedes derfor; maaske var den ogsaa allerede i færd med at gaa af Brug. Eller løskøbte jeg mig med Kager? Der foresvæver mig noget om, at dette var Tilfældet, og at det skulle have virket uventet imponerende, da jeg sagde: ”Værsgo’, der har i en Tremark, saa kan I selv købe!”

Pinslerne, der i gamle Dage havde været langt raare og mere grovkornede, kunde altsaa endnu være ret raffinerede. Sørgeligt, at de haardest ramte saadanne, som led mest under dem ifølge deres bløde Natur, samtidig med, at denne meddelelse deres Væsen noget uhjælpeligt keitet, der virkede yderligere æggende paa Kammeraterne. For min Tanke staar Laurids Buch. Heller ikke hans afdøde Fader, tidligere Adjunkt ved Skolen, ”Bertha” kaldet af disciplene, havde evnet at værges sig mod disses Drillerier. Ligesaa vaabenløs imod dem var desværre Sønnen, i øvrigt afholdt, godhjertet og flittig. Jeg tror endnu at se hans tvungne Smil, hans forlegent fortrukne Ansigtstræk, naar Øjeblikket for en Fællesoptræden imod ham uafvendeligt nærmede sig.

Hans Dygtighed og Begavelse syntes at spaa ham den smukkeste Fremtid. Uformuende, som han var, naaede han dog kun at blive cand.phil. og senere Lærer. Da jeg sidste hørte om ham, opholdt han sig paa Oringe Sindssygeanstalt, og jeg spørger med Vemod mig selv, om de brudte Forhaabninger ikke staa i nogen Forbindelse med, hvad han i Skolen maatte gennemgaa.

Hos Flertallet af os andre have Lidelserne i Erindringen tabt deres Kraft. Glæderne derimod ligesom gennemlever man paany i al deres Friskhed. – De raske Kampe paa Grusgravene ud ad Lindskoven til, takkede og utilgængelige som Fjeldsider i vore Øjne, hvor særligt min trofaste Ven, Otto Viggo Larsen, nu Overlæge ved Sygehuset i Randers, udmærkede sig! Han sendte mig nylig fra Brocken et Telegram paa den halvtredsindstyvende Aarsdag for dette Venskab, der stiftedes, da jeg første Gang mødte ham i sin brune Trøje i Færgestræde i Nykøbing. Hans Mormoder, Madam Ørbæk, hvis Fader havde været Forvalter paa et Krongods paa Falster, fortalte mig, at hun havde kendt min Oldefader, Bondestandens Frigører. Morsom for mig at høre den gamle Kone sige: ”Han holdt altid mest af det Øl, jeg bryggede!” Betegnende ogsaa for, hvor nøje Bondens Venner prøvede alt, - lige til Øllet. Herlige vare Spadsereturene under de mig evigt kære Rønnebærtræer, ud forbi Gaarden Eiegod, at Landsbyen Kraghauge til, med det blaaende Guldborgsund paa venstre Haand. Eller forbi Vesterborg til Bangsebro Skov.

Naar have Jordbærrene smagt som der eller paa Prindsholm? Ak, men dertil knytter sig et grufuldt Minde om en Regning til Discipel Reventlow fra Købmand P. C. Berg, saalydende ”I Varer og Contanter .... 14 Rd.” ”Som bedes udbetalte inden 14 Dage!”

Hvad skulde jeg Syndens Menneske gøre?

Min ældre Skole- og Husfælle, Frits Paludan-Müller, Rectors Brodersøn, nu Læge ved Gisselfeldt, røstes over min svare Kvide, og jeg blev hjulpen, hvad der ved summens svimlende Størrelse havde syntes mig hartad umuligt!

Men tilbage til Glædens Veie, der denne Gang føre paa Glatis. Naar vi om Vinteren havde ”Maanedsløv” – d.v.s. en Eftermiddag fri – kunde selvste Rector trods nogen yngre en yppig Skøjteløber, undertiden stille sig i hele Skolens Spidse og føre dem ud paa de oversvømmede, tilfrosne Enge.

I lyse Sommerdage stævnedes der på bugede Snekker over Bølgen, den blaa, til den, paa den lollandske Side af Guldborgsund beliggende Hamborgerskov! Af den bugnende Frokost der, have navnlig Sardinerne fæstet sig i i det Mindste én Discipels Minde – frem for alle dem, Livet senere har budt ham.

Eller et mægtigt Vogntog førte Rector, Lærere og Disciple ud til Corselitze Skove. Med hvilken Ærbødighed saa vi ikke op imod Altanen over Slots-trappen, naar Rector paa denne bragte Kammerherreinde Classen Skolens Tak, fordi Fideicomissets Direction gæstfrit havde tilstedt den Kørsel i Skovene! Saa lejredes man i disse; Glassene vikledes ud, og blandt de mange Skaaler, savnedes aldrig Skaalen for Danmark, Norge, Sverrig og Finland, udbragt med Begeistring af en Skolediscipel fra Maribo, Christian Møller. Halds Vest blev ved disse Ture gjerne gjort til Genstand for Spøg; Det var dog intet til Garderoben henhørende, men en Yngling i en af de lavere Klasser²³, Præstesøn fra Møen, der stod i særlig Yndest hos Hald i syvende – øverste Klasse, hvis Fader var Stiftsprovst paa samme Ø.

Dog: ”Où est la femme”? Ja, hvor er hun? I Hjerterne, i byen, paa Spadserervejene, paa Ballerne, i Institutet – Frøken Hattesens! Derfor bare de Navnet ”Tutteprinsesserne”. Hvorfor brændte jeg dog den Samling af skønne Stambogsbreve, gemte i en sirlig Æske, jeg havde fra dem.

”Roser blomstre, hvor Du træder,
Huldt fremspire, hvor Du gaar,
Lykke, Ære, Magt og Hæder
Kranse hvert af Dine Aar.”

Saaledes lød et af dem. Hvorfor jeg brændte dem? Vel sagtens fordi der kom en anden, der lod Tutteprinsesserne bag sig, og hvem jeg mente at skylde en slig Autodafé.

Men Prinsesserne og deres venlig Tanker og Vers, de ere ikke derfor blevne glemte, saa lidt som de – det have vi ofte senere erfaret – nogentid glemte Barndomsvennerne under Livets vekslende Skæbner.

---

²³ Ludolph Vest

Ikke heller Ballerne, hos Procurator Blæsbergs, Consul, Købmand Edvard Benzons – Livlægens Fader – og Købmand Froms, hvor vi mødtes med dem. Jeg altid kun, indtil Klokken var slagen ti; da bød den strenge Husorden i Rectorens Hus, at jeg skulle hjem. Det svarede ganske vist til Reglen om at holde op, naar Maden smager bedst, og indbragte mig megen Medlidenhed, som gjorde Hjertet godt.

Hvilken Storm rejste sig ikke over de smule Vande, da Michaela Bartholin, datter af Forpagter Bartholin Eichel, med den Trolddom, der udgik fra hendes unge Skønhed og øgedes ved hendes gamle, berømte Navn, arvet fra lærde Forfædre, fra den mindere, af Linde beskyggede lollandske Herregaard Nielstrup kom over til en Skolebal.

Disciplene, hvis store Flertal havde svaret til den vakre, kloge Sophie Benzons Fane, delte sig nu to Hære, og Kampen bølgede hid og did som fordem mellem Achæer og Troer

Den nytilkomnes senere Mand – for begges Vedkommende dog først i andet Ægteskab – Professor, Dr. Med. Haderup, var da Discipel, og man forstaaer, at han stod i Rebellernes Rækker.

Stærk Bevægelse vakte det sjældne Tilfælde, at en Discipels Udkaarne blev en Lærers Brud. Det var Hans Dahlerup, i sjette (næstøverste) Klasse, hvem denne tunge Skæbne overgik, idet Karen From forlovede sig med Adjunct Neergaard – siden Rector på Herlufsholm. Hans Bleghed, hans stumme Harm dannede længe Brændpunktet for vor sky Opmærksomhed, Hovedgenstanden for vore Samtaler!

”Jeg ta’er min og Du ta’er Din”! Saaledes gaar det jo i Dansen. Et smukt og stateligt Par tiltrak sig alles Øine, og umiskendelige vare de Følelser, de nærrede for hinanden: Salomon Drejer og Caroline From. Men neppe udveksledes der mundtlige Ord mellem dem; det var, og det blev: ”Lieder ohne Worte”

Kom vi saa undertiden til Punschegilder i det smukke Hjørnehus i Nygade hos Frøknerne Krebs – Lotte og Jane –, hvis Neveu var vore kære tidlige bortkaldte Kammerat, Henning Krebs – Faderen Præst i Koldby paa Samsø –, ja saa istemte man:

”Tag Dit Glas, min Ven,
Sig mig Din elskte Piges Navn,
Hvad hedder hun?”

Da var ingen i Tvivl om, hvilket navn de følgende Prikker betøde for hans Vedkommende:

.....
”Saa hedder hun,
Saa hedder hun!”

Og derefter klang det:

”Tak I, som sang saa vel og bra,
Tak I, som drak saa vel og bra, -
Tak skal I ha’e”

Et Skuespillerselskab kom til Byen; ovenover Apotheket laa Scenen, og naar Cupido fra denne sang:

”Jeg fødtes til Alverdens Lyst
og overalt man glad mig hylder.”,

da bankede de forfængelige Discipelhjerter omkap for den dejlige Anna West, Gudens værdige Fremstillerinde! Saa stærkt bankede de, at Bank udefra let kunde være bleven Følgen. Thi hos en Discipel i det Mindste, Rudolph Thierry – Søn af Godsforvalteren paa Sæbyholm og nu ansat i Magistraten – der formentes skriftligt at have givet sine Følelser Luft, anstilledes der Husundersøgelse. Et Medlem af Selskabet, Hr. Hyllested, forblev i Byen som Barber og Frisør. Anna West er senere bleven gift med en bekendt og anset Dyr læge i Aalborg, der paa anden Vis har spillet en betydelig Rolle i det offentlige Liv.

Da vi ere ved Muserne, nævner jeg her den ”æsthetiske Forening”, vi Disciple i min Tid grundede.

Mange vare de Foredrag, som holdtes der; stærk og indgaaende den Kritik, for hvilken de blev Genstand. Foreningens Organ ”de hvide, vittige Blade” førte et frodigt, foraarssvulmende Liv. Nedskriveren af disse Linier har givet mangt et heksametrisk Bidrag dertil. Thi Wilsters Oversættelse af Homer fængslede da min Sands! Lad dadle Oversættelser, hvo vil! For mig vare de – Baden, Meisling o.s.v. – ikke en tiltrængt Støtte alene, men Kundskabskilder, livsvækkende aandfulde Lærere.

For Poesi, Sprog, Mythologi, Historie, Litteratur aabnede de fornemmeligt mit sind.

Et ikke heksametrisk, men fortrinligt Digt bærer mit Navn, men skyldtes den førnævnet Frits Paludan-Müller, der ikke vilde have sit sat derunder, og hvem jeg maatte love Taushed. Ofte har jeg skammet mig over dette falske Flag og ønsket, at det var ægte. Thi Frits Paludan-Müller, forenede med sin Blyhed sikkert meget af Farbroderens Aare.

Vor Forening brevvekslede igennem mig som Sekretær med en lignende, som Disciple i Randers lærde Skole havde dannet. Rectors Søn, Scheel Witte, førte paa dens Vegne Correspondancen.